

פרשת שמות תש"פ
עבודת, למה?

שמות פרק א. א'

(א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: (ב) רְאוּבֵן שָׁמְעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה: (ג) יִשָּׁשׁכָר זְבוּלֹן וּבִנְיָמִן: (ד) דָּן וְנַפְתָּלִי גַד וְאָשֶׁר: (ה) וַיְהִי כֹל נֶפֶשׁ יִצְחָק יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיּוֹסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם: (ו) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: (ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: פ (ח) וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: (ט) וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הַזֶּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעַצִּים מִמֶּנּוּ: (י) הֲבֵנָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ:

רש"י
(א) **ואלה שמות בני ישראל** - אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן, חזר ומנאן במיתתן [אחר מיתתן], להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר (ישעיהו מ כו) המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא: (ה) **ויוסף היה במצרים** - והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים, ומה בא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים, אלא להודיע צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו: (ז) **פרו** - שלא הפילו נשותיהם ולא מתו כשהם קטנים: **וישרצו** - שהיו יולדות ששה בכרס אחד: (ח) **ויקם מלך חדש** - רב ושמואל חד אמר חדש ממש. וחד אמר, שנתחדשו גזרותיו: **אשר לא ידע** - עשה עצמו כאלו לא ידע: (י) **הבה נתחכמה לו** - כל הבה לשון הכנה והזמנה לדבר הוא, כלומר הזמינו עצמכם לכך: **נתחכמה לו** - לעם. נתחכמה מה לעשות לו. ורבותינו דרשו נתחכם למושיען של ישראל לדונם במים, שכבר נשבע שלא יביא מבול לעולם (והם לא הבינו שעל כל העולם אינו מביא, אבל הוא מביא על אומה אחת): **ועלה מן הארץ** - על כרחנו. ורבותינו דרשו כאדם שמקלל עצמו ותולה קללתו באחרים, והרי הוא כאלו כתב ועלינו מן הארץ והם יירשוהו:

בראשית פרק טו. ה-ח

(ה) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחֹצֵה וַיֹּאמֶר הֲבֵט נָא הַשְּׂמִימָה וְסִפֵּר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ פֶּה יְהִי זְרָעֶךָ: (ו) וְהָאֱמֹן בִּיקוֹק וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה: (ז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יִקְוֹק אֲשֶׁר הוֹצִאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֵת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: (ח) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יִקְוֹק בְּמָה אֲדַע כִּי אֵיךְ שָׁנָה:

רש"י
(ה) **ויוצא אתו החוצה** - לפי פשוטו הוציאו מאהלו לחוץ לראות הכוכבים, ולפי מדרשו אמר לו צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן, אברם אין לו בן, אבל אברהם יש לו בן. וכן שרי לא תלד, אבל שרה תלד, אני קורא לכם שם אחר וישתנה המזל. דבר אחר הוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים, וזהו לשון הבטה מלמעלה למטה: (ו) **והאמין בה'** - לא שאל לו אות על זאת, אבל על ירושת הארץ שאל לו אות ואמר לו במה אדע: **ויחשבה לו צדקה** - הקדוש ברוך הוא חשבה לאברם לזכות ולצדקה על האמונה שהאמין בו. דבר אחר במה אדע, לא שאל לו אות אלא אמר לפניו הודיעני באיזה זכות יתקיימו בה, אמר לו הקדוש ברוך הוא בזכות הקרבנות:

בראשית פרק מז פסוק כח

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יָמָיו יַעֲקֹב שְׁנֵי חֲמִיּוֹת שְׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמֵאֵת שָׁנָה:

רש"י
ויחי יעקב - למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו:

בראשית פרק מט פסוק א

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וַאֲגִידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֲתָכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:

רש"י

ואגידה לכם - בקש לגלות את הקץ ונסתלקה שכונה ממנו והתחיל אומר דברים אחרים:

מסכת תענית דף כז ע"ב

אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם: רבונו של עולם! שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, הודיעני, במה אירשנה? אמר ליה: קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'. אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? - אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני - מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם.

רש"י

אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות - עיסקי קרבנות שישאל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין - שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו'. **כאנשי דור המבול** - שמאחר שהן כלין אין העולם מתקיים, והואיל שעל עיסקי קרבן העולם עומד, לכך קורין אנשי מעמד בעריהן במעשה בראשית. **כבר תקנתי להם כו'** - כל זמן שקורין בהן כו' מהיכא יליף לה להאי, גמגום.

סידור תפילת שחרית – סדר הקרבנות

אתה הוא ה' אלקינו שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת הסמים בזמן שבית המקדש היה קים כאשר צוית אותם על ידי משה נביאך ככתוב בתורה :

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק לפרשת שמות

וגלות בבל היה הכנה לתורה שבעל פה כמו שאמרו (שבת קמ"ה ב) הבאים ישרש יעקב וגוי (ישעיה כ"ז, ו') אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושיין ציצין ופרחים לתורה ועל זה אמר הכתוב (שם) ומלאו פני תבל תנובה שמשם נתפשט תורה לכל העולם. וכן כל הגלויות הוא להתפשטות תורה שבעל פה שכל הגלויות בכלל גלות בבל. והראיה מדאמרינן (ברכות כ"ד ב) רבי אבא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל וכו' עד יום פקדי וגוי והם היו כבר אחר הפקידה. ואדרבה חשבו בגמרא (יומא ט' ב) לחסרון שלא עלו כולם בימי עזרא עיין שם. אך כיון שהוצרכו לגלות עוד שוב חזר מאמר הכתוב בבבלה יובאו ושמה יהיו עד וגוי שכל הגלויות בכלל בבל וכאמור.

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.